

Sygn. akt I ACa 106/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Maria Iwankiewicz
Sędziowie:	SA Eugeniusz Skotarczak SO del. Tomasz Żelazowski (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Justyna Kotlicka

po rozpoznaniu w dniu 30 kwietnia 2014 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa J. Ż.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego w Szczecinie

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 29 listopada 2013 r., sygn. akt I C 1009/12

I. **oddala apelację,**

II. **zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

Tomasz Żelazowski Maria Iwankiewicz Eugeniusz Skotarczak

Sygn. akt I ACa 106/14

UZASADNIENIE

Powód J. Ż. w pozwie z dnia 19 lipca 2012 r. wniósł przeciwko Skarbowi Państwa – Sądowi Okręgowemu w Szczecinie pozew domagając się zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kwoty 21.000.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, z czego:

-16.000.000 zł za wykonanie bezprawnego wyroku pozbawienia wolności

-5.000.000 zł. za celową i świadomą retorsję w związku z przypisywanymi powodowi czynami w sprawie VIII K 253/96, a nadto za 16 lat bezprawnego pozbawienia wolności w okresie od 11 czerwca 2002r. do 1 października 2018r.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że na skutek brutalnych eksperymentów przypisano mu popełnienie czynów, z którymi miał on jedynie pośredni związek jako medium. W efekcie powód został skazany w dniu 3 października 1997r. przez Sąd Okręgowy w Warszawie na karę 15 lat pozbawienia wolności, którą odbywa w systemie ciągłym od 10 października 1995r. do 1 października 2018r. W okresie od 11 czerwca 2002r. do 25 lutego 2010r. stosowano wobec powoda środek zabezpieczenia w postaci umieszczenia go w szpitalu psychiatrycznym w warunkach najpierw maksymalnego, a potem wzmożonego ubezpieczenia. Okres bezprawnej detencji nie został zaliczony na poczet kary 15 lat pozbawienia wolności wobec czego, zdaniem powoda, kara pozbawienia wolności jest podwójnie wykonywana. Nadto zdaniem powoda jego wnioski dotyczące warunkowego przedterminowego zwolnienia i przerwy w karze nie są uwzględniane, a być powinny. Według powoda Przewodniczący Wydziału Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Szczecinie jest odpowiedzialny za obecną sytuację, gdyż odmówił sprawdzenia dowodów potwierdzających bezprawność wykonywania kary pozbawienia wolności.

Na rozprawie w dniu 21 czerwca 2013r. powód doprecyzowując podstawę faktyczną swojego żądania wskazał, że kwoty 16.000.000 zł domaga się za współudział Przewodniczącego Wydziału Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Szczecinie w bezprawnym pozbawieniu powoda wolności od 25 lutego 2010r. do 1 października 2018r. natomiast kwoty 5.000.000 zł domaga się za psychiczne i moralne represje i retorsje ze strony resortu sprawiedliwości, których doświadcza w okresie od 2010 r., tj. od kiedy przebywa w Zakładzie karnym w G..

Powód wskazał, że represji, których doświadcza ze strony administracji zakładu karnego dotyczy odrębne postępowanie. W niniejszej sprawie jego żądanie związane jest wyłącznie z działaniami ze strony Wydziału Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Szczecinie. Gdyby bowiem nie zostały wydane decyzje o odmowie udzielenia przerwy w karze i warunkowego przedterminowego zwolnienia, to represje powoda by nie spotkały. Zarzucił Sądowi Okręgowemu w Szczecinie, że ten nie zwolnił go z dalszego odbywania kary pozbawienia wolności, chociaż posiadał wiedzę o bezprawnej detencji. Co do przerwy w karze powód wskazał, że chciał jej po to by złożyć osobiście wniosek o zrzeczenie się obywatelstwa polskiego. Odmowa udzielenia przerwy w karze spowodowała, że doszło do naruszenia nie tylko jego wolności, ale też dobrego imienia i prawa do decydowania o swoim życiu.

W odpowiedzi na pozew, pozwany Skarb Państwa – Sąd Okręgowy w Szczecinie wniósł o odrzucenie pozwu na podstawie art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c., ewentualnie jego oddalenie. W uzasadnieniu pozwany wskazał, że w niniejszej sprawie z uwagi na dyspozycję art. 421 k.c. nie znajdują zastosowania przepisy Kodeksu cywilnego regulujące odpowiedzialność Skarbu Państwa za działanie przy wykonywaniu władzy publicznej. Właściwa droga do dochodzenia roszczeń powoda jest tryb postępowania karnego (art. 552 k.p.k. i nast.), w ramach którego powód mógłby ewentualnie żądać na podstawie art. 552 k.p.k. odszkodowania. Pozwany wskazał, że przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej za szkodę wyrządzoną przez wydanie niezgodnego z prawem orzeczenia lub decyzji administracyjnej jest stwierdzenie tej niezgodności z prawem we właściwym postępowaniu. Powód w ocenie pozwanego nie wylegitymował się takim orzeczeniem prejudycjalnym. W uzasadnieniu pozwany dalej wskazał, że działanie Sądu Okręgowego w Szczecinie, polegające na wydawaniu postanowień o odmowie przedterminowego zwolnienia i udzielenia przerwy w karze miało swoją podstawę w przepisach prawa. Jednocześnie zakwestionował wysokość żądania i podniósł zarzut przedawnienia roszczenia związanego z okolicznościami zaistniałymi przed 19.07.2009 r.

Zarządzeniem Przewodniczącej z dnia 12 czerwca 2013 roku sprawa została połączona ze sprawą o sygn. akt I C 963/12 do łącznego prowadzenia.

Na rozprawie z dnia 21 czerwca 2013 roku powód sprecyzował żądania dochodzone w sprawach I C 963/12 i I C 1009/12, wskazując iż w sprawie I C 963/12 domaga się wyłącznie zapłaty kwoty 5.000.000 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu za naruszenie dóbr osobistych przez Sędziego Wydziału Penitencjarnego J.

G.. Naruszenie to miało polegać na nieprawidłowym oznaczeniu imion powoda w kierowanej do niego urzędowej korespondencji.

Postanowieniem z dnia 21 czerwca 2013 roku Sąd rozłączył sprawy I C 1009/12 i I C 963/12.

Sąd I instancji ustalił, że powód J. Ż. odbywa karę pozbawienia wolności w Zakładzie karnym w G. orzeczoną wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Warszawie z dnia 3 października 1995 r., wydanym w sprawie o sygn. akt VIII K 253/96 , w wymiarze 15 lat. W dacie wydawania orzeczenia powód nosił imiona (...). Sąd Okręgowy w Warszawie zaliczył powodowi na poczet kary okres od 8.10.1995 r. do 28.03.2000 r. oraz od 6.07.2000 r. do 11.06.2002 r. Następnie ustalił początek i koniec kary od 25.02.2010 r. do 1.10.2018 r.

Pismem z dnia 22 lutego 2002r. Zakład karny we W. zwrócił się do Sądu Rejonowego w Trzciance o rozstrzygnięcie o kolejności wykonywania orzeczonej kary pozbawienia wolności i środka zabezpieczającego. Zarządzeniem z 16 kwietnia 2002r. Sędzia Penitencjarny w Sądzie Okręgowym w Poznaniu polecił aby w pierwszej kolejności wykonać wobec powoda środek zabezpieczający w postaci umieszczenia go w (...) Ośrodku (...) w S., orzeczony w sprawie Ko2 4/01 i Ko2 5/01 przez Sąd Rejonowy w Trzciance, a dopiero po nim dalszą część kary 15 lat pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem w sprawie VIII K 253/96. W uzasadnieniu zarządzenia sędzia powołał się na ww. opinie psychiatryczne, w których stwierdzono potrzebę podjęcia przez powoda leczenia w zakładzie psychiatrycznym.

W dniu 11 czerwca 2002r. powoda przyjęto do (...) Ośrodka (...) w S., w celu wykonania środka zabezpieczającego. Od 9.11.2006 r. środek zabezpieczający wykonywany był w (...) Publicznym Szpitalu Wojewódzkim w G. na Oddziale Psychiatrii Sądowej o wzmożonym zabezpieczeniu.

Pismem z 14.11.2005r. Komisja Psychiatryczna do spraw środków zabezpieczających wydała opinię, że powód powinien odbywać środek zabezpieczający w warunkach wzmocnionego zabezpieczenia w oddziale psychiatrii sądowej Szpitala (...) w G., a nie w dotychczasowym zakładzie psychiatrycznym o zabezpieczeniu maksymalnym.

Postanowieniem z 9.12.2005r. Sąd Rejonowy w Trzciance postanowił dalej kontynuować środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym, z tym że zmienił zakład na zakład o wzmocnionym zabezpieczeniu.

W dniu 9.02.2010 r. Sąd Rejonowy w Trzciance wydał postanowienie o zwolnieniu powoda z obowiązku wykonywania środka zabezpieczającego. Postanowienie uprawomocniło się w dniu 20 lutego 2009r., a w dniu 25 lutego 2009r. powód został przewieziony do Aresztu Śledczego w G. celem dalszego odbywania kary pozbawienia wolności orzeczonej w sprawie VIII K 253/96.

Powód złożył wniosek do Sądu Okręgowego w Warszawie o zaliczenie na poczet kary 15 lat pozbawienia wolności orzeczonej w sprawie VIII K 253/96 okresu stosowania wobec niego środka zabezpieczającego. Postanowieniem z 10.05.2010r. Sąd Okręgowy w Warszawie wniosku tego nie uwzględnił. W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazał, że środek zabezpieczający był orzeczony w innej sprawie i dlatego nie jest możliwe zaliczenie okresu stosowania tego środka na podstawie art. 63 § 1 k.kv a innej podstawy prawnej do takiego zaliczenia brak. Sąd Apelacyjny w Warszawie po rozpoznaniu zażalenia powoda utrzymał w mocy ww. orzeczenie.

Od trzech lat powód odbywa karę pozbawienia wolności w Zakładzie karnym w G. i podczas tego okresu złożył trzy wnioski o warunkowe przedterminowe zwolnienie, a także wniosek o udzielenie mu przerwy w karze.

W dniu 10 marca 2011r. powód złożył do Sądu Okręgowego wniosek o warunkowe przedterminowe zwolnienie. W uzasadnieniu wniosku wskazał, że odmówiono mu zaliczenia okresu pobytu w zakładzie psychiatrycznym na poczet kary 15 lat pozbawienia wolności, wskutek czego przebywa on w miejscu odosobnienia 15 lat i 5 miesięcy. Dyrektor Zakładu karnego w G. zaopiniował wniosek powoda negatywnie. Postanowieniem z dnia 5.05.2011r., sygn. akt V Kow 725/11/wz Sąd Okręgowy w Szczecinie odmówił warunkowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności. W uzasadnieniu orzeczenia Sąd wskazał między innymi, że przedwczesne jest stawianie

pozytywnej prognozy kryminologicznej. W ocenie Sądu powód, ze względu na stwierdzone u niego zaburzenia sfery seksualnej i potrzebę wdrożenia stosownej terapii w Zakładzie karnym, wymaga długotrwałej resocjalizacji.

Kolejny wniosek o warunkowe przedterminowe zwolnienie powód złożył w dniu 16 lutego 2012r. powołując się przy tym na te same okoliczności, które podał w poprzednim wniosku. Dyrektor Zakładu karnego w G. wniosek powoda zaopiniował negatywnie. Postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2012r., sygn. akt V Kow 600/12/wz, Sąd Okręgowy w Szczecinie odmówił warunkowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności. Sąd wskazał, że nadal brak jest podstaw do postawienia pozytywnej prognozy kryminologicznej. Pełnomocnik powoda wniosł zażalenie na ww. postanowienie, w którym podniósł, że powód przebywa w izolacji od 17 lat, w tym 8 lat w zakładzie psychiatrycznym i zdążył się wdrażyć do przestrzegania porządku prawnego. W dniu 4 lipca 2012r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie o odmowie warunkowego przedterminowego zwolnienia.

Trzeci wniosek o warunkowe przedterminowe zwolnienie powód złożył w dniu 8 marca 2013r. W uzasadnieniu wniosku wskazał, że wskutek przeprowadzonych na nim brutalnych eksperymentów został niesłusznie wniesiony przeciwko niemu akt oskarżenia, co w konsekwencji doprowadziło do wydania wyroku skazującego go na karę 15 lat pozbawienia wolności. Następnie w związku z dwiema innymi sprawami zastosowano wobec powoda środki zabezpieczający, który niesłusznie wykonywany był w warunkach zakładu psychiatrycznego. Przedstawiciel Zakładu karnego w G. wniosek powoda zaopiniował negatywnie. Postanowieniem z dnia 10.05.2013 r., sygn. akt V Kow 951/13/wz, Sąd Okręgowy w Szczecinie odmówił warunkowego zwolnienia z odbycia reszty kary zasadniczej pozbawienia wolności.

W piśmie z 23.05.2013 r. stanowiącym uzupełnienie zażalenia, powód wskazał, że nie zaliczono mu 8 lat detencji w związku z czym bezprawnie jest osadzony 8 lat dłużej. W dniu 18 lipca 2013r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie.

Powód w dniu 1 marca 2012 roku złożył ponowny wniosek, tym razem o udzielenie mu przerwy w karze. W uzasadnieniu powołał się na bezprawne niezaliczenie mu środka zabezpieczającego na poczet kary 15 lat pozbawienia wolności i wprowadzenie go pismem sądu z 25.02.2005 r. w błąd, że środek ten zostanie zaliczony. Nadto podniósł, że w Zakładzie karnym w G., w którym przebywa od września 2010 r. jest nieprawidłowo leczony, a nadto, że chciałby złożyć wniosek w sprawie zrzeczenia się obywatelstwa polskiego. Postanowieniem z 22.05.2012 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie nie uwzględnił wniosku powoda o udzielenie mu przerwy w karze. W uzasadnieniu orzeczenia wskazał, że powód może być leczony w zakładzie karnym, a złożenie wniosku o zrzeczenie się obywatelstwa nie jest okolicznością szczególną, a tylko taka mogłaby uzasadniać udzielenie przerwy. Sąd Apelacyjny w Szczecinie po rozpoznaniu zażalenia powoda utrzymał w mocy ww. postanowienie.

Postanowieniem z 29.04.2010 r. Sąd Okręgowy w Warszawie nie uwzględnił wniosku powoda o warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności. W uzasadnieniu orzeczenia wskazał, że nie zostały spełnione przesłanki z art. 152 k.k.w.

W okresie od 9 maja 2012r. do 2 lipca 2013r. powód kierował do Przewodniczącego Wydziału V Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Szczecinie liczne pisma, w których między innymi powoływał się na:

- bezprawne pozbawienie wolności w okresie od 2002r do 2018r.,
- stosowanie represji i retorsji poprzez świadomą odmowę warunkowego zwolnienia z kary pozbawienia wolności,
- agresywne zachowanie osadzonego z tej samej co powód celi,
- zaginięcie korespondencji, którą skierować miał do powoda Europejski Trybunał Sprawiedliwości w Luxemburgu,
 - skonfiskowanie należącego do powoda leku,
 - bezprawne fabrykowanie przeciwko niemu wniosków o ukaranie,

- odmowę wysłania korespondencji

Mając powyższe na uwadze powód zażądał osadzenia w pojedynczej celi, udzielenia mu ochrony prawnej w sprawach karnych i cywilnych przeciwko Skarbowi Państwa, wstrzymania wykonania bezprawnych kar dyscyplinarnych, skierowania wniosku o ściganie funkcjonariuszy winnych nadużyć.

W związku z podnoszonymi przez powoda zarzutami były prowadzone, w ramach czynności nadzorczych Przewodniczącego Wydziału Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Szczecinie, postępowania wyjaśniające, które nie wykazały żadnych nieprawidłowości.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji wskazał, że kwota zadośćuczynienia ma zrekompensować powodowi krzywdę związaną z naruszeniem jego dóbr osobistych w postaci wolności, godności, zdrowia i dobrego imienia. Do naruszenia tych dóbr miało dojść wskutek bezprawnego zachowania pozwanego, polegającego na odmowie udzielenia powodowi warunkowego przedterminowego zwolnienia z kary pozbawienia wolności, odmowie udzielenia przerwy w karze i zaniechaniu przez Przewodniczącego Wydziału Penitencjarnego podjęcia właściwych czynności nadzorczych w związku z faktem zastosowania wobec powoda bezprawnej detencji.

Zgodnie z treścią przepisu art. 24 § 1 i 2 k.c. który stanowi, że ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba, że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Jeżeli wskutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.

Z kolei podstawę odpowiedzialności prawnej Skarbu Państwa za krzywdę powstałą wskutek naruszenia innych niż zdrowie i wolność dóbr osobistych, poprzez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej, stanowi art. 448 k.c, natomiast podstawę prawną odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych w postaci zdrowia i wolności stanowi art. 417 § 1 k.c. lub art. 417¹ § 2 k.c. (por. wyrok SN z dnia 21 kwietnia 2010r., VCSK 352/09, Lex nr 584223; wyrok SA w Gdańsku z dnia 8 marca 2013r., VACa 1046/12, Lex nr 1321925). Zarówno w przypadku jednej, jak i drugiej podstawy prawnej, odpowiedzialność ta nie jest zależna od winy. (por. uchwała SN z dnia 18 października 2011r., sygn. akt III CZP 25/11, OSNC 2012/2/15, Lex nr 960463). Jednocześnie wskazał Sąd, że art. 448 k.c. stanowi także podstawę prawną zasądzenia zadośćuczynienia. Zgodnie z jego treścią w razie naruszenia dobra osobistego Sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. W przypadku naruszenia dóbr osobistych w postaci zdrowia i wolności podstawę prawną roszczenia o zadośćuczynienie stanowi art. 445 § 1 i 2 k.c. W myśl tego przepisu w wypadkach przewidzianych w art. 444 k.c. (przepis ten dotyczy naprawienia szkody w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia) oraz w wypadku pozbawienia wolności, skłonienia za pomocą podstępów, gwałtu lub nadużycia stosunku zależności do poddania się czynowi nierządному, sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

W pierwszej kolejności Sąd odniósł się do podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia. Wskazał Sąd, że skuteczne podniesienie zarzutu przedawnienia stanowi, wobec treści art. 117 § 2 zdanie 1. k.c. (zgodnie z treścią tego przepisu po upływie terminu przedawnienia, ten przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia) podstawę do oddalenia powództwa, co czyniłoby zbędnym ustalanie istnienia w sprawie przesłanek odpowiedzialności pozwanego za wyrządzoną powodowi szkodę, (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2006 r. sygn. akt III CZP 85/05, Lex nr 171726, publ. OSNC 2006/7-8/114).

Stosownie do powyższego, naruszenie dóbr osobistych stanowi czyn niedozwolony. Roszczenia wynikające z czynów niedozwolonych ulegają przedawnieniu jeśli mają charakter majątkowy. Do roszczeń powstałych przed wejściem w życie art. 442¹ § 1 k.c. (10 sierpnia 2007 r.) i według przepisów dotychczasowych w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, znajduje zastosowanie art. 442 k.c. Zgodnie z jego treścią roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże w każdym wypadku roszczenie przedawnia się z upływem lat dziesięciu od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. W ocenie Sądu, w świetle powołanego wyżej art. 442¹ k.c. nie może być wątpliwości, że roszczenie powoda o zapłatę zadośćuczynienia nie uległo przedawnieniu, gdyż dotyczy zdarzeń, które miały miejsce w roku 2010 i później, pozew natomiast został wniesiony 19 lipca 2012r.

W ocenie Sądu I instancji ustalone w sprawie okoliczności nie dają podstawy do przyjęcia, że wskutek działania lub zaniechania Sądu Okręgowego w Szczecinie doszło do bezprawnego naruszenia dóbr osobistych powoda, bowiem to na powodzie spoczywał ciężar wykazania, że doszło do takiego naruszenia, a na pozwanym, że jego zachowanie nie było bezprawne.

Odnosząc się do zarzutu powoda dotyczącego odmowy udzielenia mu przerwy w karze i warunkowego przedterminowego zwolnienia, Sąd zauważył, że przesłanki udzielenia przerwy w karze zostały określone w art. 153 Kodeksu karnego wykonawczego (dalej k.k.w.) w zw. z art. 150 k.k.w., a przesłanki warunkowego przedterminowego zwolnienia w art. 77 i 78 Kodeksu karnego. Zgodnie z art. 77 § 1 k.k. skazanego na karę pozbawienia wolności sąd może warunkowo zwolnić z odbycia reszty kary tylko wówczas, gdy jego postawa, właściwości, warunki osobiste, okoliczności popełnienia przestępstwa oraz zachowanie po jego popełnieniu i w czasie odbywania kary uzasadniają przekonanie, że skazany po zwolnieniu będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni ponownie przestępstwa. Z kolei przepis art. 78 k.k. stanowi w § 1, że skazanego można warunkowo zwolnić po odbyciu co najmniej połowy kary, a w § 2. i 3. określa przypadki, w których zwolnienie może nastąpić dopiero po upływie dłuższego okresu. W postępowaniu o warunkowe przedterminowe zwolnienie czy udzielenie przerwy w karze sąd nie bada zasadności orzeczenia kary pozbawienia wolności czy prawidłowości jej wykonania. Ewentualne nieprawidłowości dotyczące zaliczenia na poczet kary okresu rzeczywistego pozbawienia wolności nie mogą więc stanowić podstawy udzielenia przerwy w karze czy warunkowego przedterminowego zwolnienia. Ustawodawca przewidział w takich sytuacjach inne środki służące do dokonania potrzebnej korekty, gdzie nadzór sprawuje sędzia penitencjarny. Zgodnie z art. 34 § 4 k.k.w. sędzia penitencjarny w przypadku stwierdzenia niezgodności z prawem pozbawienia wolności niezwłocznie zawiadamia o tym organ, do którego dyspozycji pozostaje osoba pozbawiona wolności, a w wypadku odbywania przez nią kary lub wykonywania wobec niej środka, o którym mowa w art. 32 k.k.w.- organ, który skierował orzeczenie do wykonania, a w razie potrzeby zarządza zwolnienie takiej osoby.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy zaznaczył, że z okoliczności niniejszej sprawy nie wynika, by w wypadku powoda kara pozbawienia wolności była wykonywana w chwili obecnej bezprawnie. W ocenie Sądu nie można zgodzić się ze stanowiskiem powoda, że okres pobytu w zakładzie psychiatrycznym w związku z zastosowaniem środka zabezpieczającego powinien być zaliczony na poczet kary 15 lat pozbawienia wolności orzeczonej w sprawie VIII K 253/06. Zasady zaliczenia na poczet kary okresu rzeczywistego pozbawienia wolności zostały określone w przepisach art. 63 Kodeksu karnego i art. 417 Kodeksu postępowania karnego. Wskazane w tych przepisach przesłanki zaliczenia okresu rzeczywistego pozbawienia wolności nie zostały w przypadku powoda spełnione. Nadto zauważył Sąd, że stanowisko w tej kwestii zajął zresztą na wniosek powoda Sąd Okręgowy w Warszawie i Sąd Apelacyjny w Warszawie, w których to postanowieniach Sąd nie zalicza na poczet kary 15 lat pozbawienia wolności okresu stosowania wobec skazanego środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym. Z powyższych względów, w ocenie Sądu brak jest podstaw do przyjęcia, że w okolicznościach podanych przez powoda kara pozbawienia wolności jest wykonywana bezprawnie, a co za tym idzie, że doszło do bezprawnego naruszenia dobra osobistego powoda, jakim jest wolność. Brak jest również podstaw do przyjęcia, że Sąd Okręgowy w Szczecinie odmawiając powodowi udzielenia

przerwy w karze oraz warunkowego przedterminowego zwolnienia działał bezprawnie. Jak podano wyżej przesłanki udzielenia przerwy w karze i warunkowego przedterminowego zwolnienia zostały jasno określone w przepisach prawa.

Jednocześnie wskazał Sąd, że warunkowe przedterminowe zwolnienie ma zawsze charakter fakultatywny, natomiast udzielenie przerwy w karze ma w wypadku określonym w art. 150 § 1 k.k.w. charakter obligatoryjny, a w pozostałych wypadkach określonych w art. 153 § 2 k.k.w. charakter fakultatywny. Fakultatywność oznacza, że nawet zaistnienie wszystkich przesłanek wymienionych w art. 77 i 78 k.k. oraz w art. 153 § 2 k.k.w., nie obliguje sądu do udzielenia zwolnienia. Fakultatywność nie jest oczywiście równoznaczna z dokonywaniem dowolnej oceny, oderwanej od realiów sprawy i przesłanek ustawowych. Sąd penitencjarny zobowiązany jest bowiem rozpoznać wniosek osadzonego przez pryzmat wszystkich ustawowych przesłanek.

Stosownie do powyższego, nadmienił Sąd, że treść kwestionowanych przez powoda postanowień w przedmiocie warunkowego przedterminowego zwolnienia i udzielenia przerwy w karze wskazuje na to, że ocena Sądu Penitencjarnego nie była dowolna w rozumieniu wyżej podanym. Sam powód zresztą nie podniósł żadnych okoliczności, poza bezprawnym jego zdaniem pozbawieniem wolności, które w jego przekonaniu miałyby świadczyć o bezprawności działania Sądu. Powód nie wykazał również, by skutek nieprawidłowego wykonywania przez sędziego Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Szczecinie czynności nadzorczych zostały naruszone inne jego dobra osobiste w związku z pobytem w Zakładzie karnym w G.. Nadto obszerna korespondencja zawierająca skargi na administrację Zakładu Karnego w G. nie potwierdziła stawianych przez powoda zarzutów.

Mając na uwadze powyższe, Sąd I instancji oddalił powództwo w całości.

Sąd dokonując ustaleń faktycznych oparł się w całości na podniesionych przez powoda dokumentów. Nie uwzględnił wniosków o ukaranie uznając, że dowody te są zbędne dla rozstrzygnięcia sprawy.

O kosztach Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. Powód jako przegrywający sprawę obowiązany jest zwrócić Skarbowi Państwa- Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa koszty zastępstwa procesowego w wysokości 7.200 zł, ustalone na podstawie art. 99 k.p.c. w zw. § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. nr 163, poz. 1348).

Apelację od powyższego wyroku złożył powód zaskarżając go w części tj. co do pkt I i pkt II sentencji. Skarżący sformułował zarzuty:

1. naruszenia przepisów prawa materialnego poprzez:

- a. bezprawne pozbawienie wolności w warunkach ciągłego systemu izolacji, a nadto brak uwzględnienia przez Sąd wniosków o warunkowe przedterminowe zwolnienie
- b. celowe i bezprawne działania SSO J. G., które to działania zrodziły krzywdy po stronie powoda
- c. świadome wydłużenie kary
- d. nieuwzględnienie wyroku, poprzez wykorzystanie instrumentów prawnych przedłużanie kary i zastosowanie systemu ciągłego
- e. celowe nie zastosowanie podstawowego systemu zabezpieczeń
- f. brak uwzględnienia przesłanek obligatoryjnego zastosowania warunkowego zwolnienia

2. sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych przyjętych za jego podstawę ze zgromadzonym materiałem dowodowym poprzez:

- a. wadliwe przyjęcie, że powód ma obowiązek udowodnienia pozwanemu winy
- b. wymiar sprawiedliwości winien bezwarunkowo w ramach systemu nadzoru penitencjarnego zwolnić powoda z odbytej już kary 15 lat pozbawienia wolności
- c. z opinii biegłych wynika, że powód nie jest zaburzony w sferze seksualnej i osobowościowej, stąd prognoza kryminogenna jest enigmatyczna, niesłuszna i niesprawiedliwa
- d. przedłużanie izolacji ciągłej z 15 do 23 lat pozbawienia wolności, mimo że powód nie popełnił żadnego przestępstwa
- e. administracja Zakładu karnego we W. w latach 1997 – 2002 poprzez stosowanie szykan i tortur psychicznych doprowadziła do stanu ostrej choroby powoda (F-31)
- f. w wyniku działań Sądu Rejonowego w Trzciance powód został uniewinniony, a potem dwukrotnie skierowany do szpitala psychiatrycznego i w ten sposób był bezprawnie pozbawiony wolności w okresie od 2002 do 2010 r.
- g. w toku rozpoznawania wniosków o warunkowe przedterminowe zwolnienie SSO J. G. nie uwzględnił powyższych okoliczności

Na podstawie wyżej wskazanych zarzutów skarżący wniósł o :

- zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 21.000.000 złotych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty
- zobowiązanie V Wydziału Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Szczecinie do niezwłocznego zwolnienia powoda
- prawną ochronę przed wyrządzeniem szkód przez SSO J. G.
- zasądzenia kosztów procesu – zastępstwa pozwanego przed Sądem I i II instancji na Skarb Państwa, który ponosi odpowiedzialność za przestępstwa dokonywane na szkodę powoda

W uzasadnieniu swojego stanowiska skarżący wniósł o zaniechanie czynności nadzorczych SSO J. G. nad administracją Zakładu Karnego w G., gdzie powód wnosi o sprawdzenie wszystkich okoliczności potwierdzających popełnienie przestępstwa. Jednocześnie z uwagi na wnoszone pozwy i postępowanie karne, administracja za wiedzą i udziałem SSO J. G. fabrykuje dowody skutkujące wnioskami o ukaranie powoda za wykroczenia, których powód się nie dopuścił, w konsekwencji czego powód celowo umieszczany jest w celach z socjopatami. Wskazał powód, że poprzez internację w latach 2002 -2010 i eksperymenty medyczne stracił zdrowie w postaci uszkodzenia trzustki, powstanie cukrzycy i nadciśnienia tętniczego, uszkodzenie wzroku i słuchu. Zarzucił także, że administracja Zakładu karnego w G. za wiedzą i zgodą SSO J. G. celowo aplikowała powodowi leki.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych .

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie zasługiwała na uwzględnienie. Wstępnie zaznaczenia wymaga, że Sąd I instancji w sposób prawidłowy zgromadził w sprawie materiał dowodowy i w dalszej kolejności dokonał właściwej jego oceny. W konsekwencji ustalił stan faktyczny odpowiadający treści tych dowodów. Stąd też Sąd Apelacyjny przyjął go za własny. W sytuacji bowiem, gdy Sąd Odwoławczy orzeka na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu w pierwszej instancji nie musi powtarzać dokonanych ustaleń, gdyż wystarczy stwierdzenie, że przyjmuje je za własne (por. np. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 1935 r., C III 680/34. Zb. Urz. 1936, poz. 379, z dnia 14 lutego 1938 r., C II 21172/37 Przegląd Sądowy 1938, poz. 380 i z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 83). Konieczne jest jednak ustosunkowanie się do wszystkich zarzutów apelacji (por. wyrok

Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2006 r., sygn. akt II CSK 126/05, LEX nr 179973). Brak również podstaw do formułowania wskazanych w apelacji zarzutów naruszenia przez Sąd I instancji przepisów prawa procesowego, czy też przepisów prawa materialnego.

Przed omówieniem zarzutów zawartych w apelacji konieczne jest wskazanie, że zakres rozpoznania sprawy determinowany jest samym rodzajem i wysokością żądania, przytoczoną w pozwie podstawą faktyczną i twierdzeniami powoda oraz zarzutami strony pozwanej. Sąd jest więc związany podstawą faktyczną żądania, co oznacza m.in. niedopuszczalność uwzględnienia roszczenia na inni podstawie faktycznej niż przywołana przez powoda (por. wyrok Sądu Najwyższego dnia 22 września 2011r., sygn. akt V CSK 4181/10, LEX nr 960546, wyrok Sądu Najwyższego dnia 18 marca 2005 r., sygn. akt II CK 5561/04, OSNC 2006/2138, Biuletyn SN 2005/5110, LEX nr 147227). Okoliczności te z kolei decydują o zakresie przeprowadzonego postępowania dowodowego. Co równie istotne, szczególnie w niniejszej sprawie, dla oceny w tym względzie niezbędne jest uwzględnienie sposobu określenia strony podmiotowej procesu. Jak już wskazano poczynienie powyższych uwag jest konieczne, albowiem powód w sposób bardzo szeroki przedstawił podstawy faktyczne żądania, przywoływał jednocześnie szeroki zakres dowodów, przy czym swoje twierdzenia formułował w związku z działalnością różnych jednostek organizacyjnych Skarbu Państwa przy jednoznacznym określeniu pozwanego jako Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Szczecinie. Powód bowiem wytoczył liczne powództwa kierowane zarówno przeciwko wszystkim podmiotom, w których odbywał karę pozbawienia wolności, jak również przeciwko poszczególnym sądom, które w jakikolwiek sposób orzekały w jego sprawach, a także przeciwko poszczególnym sędziom. Ostatecznie więc przedmiotem rozstrzygnięcia były tylko okoliczności związane z działaniami lub zaniechaniami Sądu Okręgowego w Szczecinie.

W niniejszej sprawie powód domagał się zadośćuczynienia za doznana krzywdę wskutek naruszenia jego dóbr osobistych w postaci wolności, możliwości decydowania o swoim życiu, godności, zdrowia i dobrego imienia. Utożsamiał je z bezprawnymi, w jego ocenie, działaniami pozwanego polegającymi na bezzasadnej odmowie udzielenia przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności, która miała zostać przeznaczona na załatwienie formalności związanych ze zrzeczeniem się polskiego obywatelstwa oraz leczenie (naruszenie godności i możliwości decydowania o swoim życiu osobistym), odmowie udzielenia warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbywania reszty kary pozbawienia wolności oraz braku właściwego nadzoru Przewodniczącego Wydziału Penitencjarnego pozwanego Sądu, co skutkowało zastosowaniem wobec powoda bezprawnej detencji w okresie od 25 lutego 2010 r. do 1 października 2018 r., a tym samym naruszało jego wolność godność, dobre imię, a także naraziło na utratę zdrowia. W takim więc zakresie niniejsza sprawa została rozpoznana.

Rację ma Sąd I instancji wskazując, że przy tak szeroko zakreślonej podstawie faktycznej powództwa, podstaw prawnych żądania upatrywać należało w przepisach art. 24 k.c., art. 448 k.c., art. 444 § 1 k.c., art. 445 § 1 i 2 k.c., art. 417 k.c., czy art. 417¹ k.c.

Nie ulega wątpliwości, że przesłanki odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych określają przepisy art. 23, art. 24 i art. 448 k.c. i na ich podstawie ponosi odpowiedzialność za naruszenie dóbr osobistych także Skarb Państwa. Przepisy art. 417 i art. 417¹ k.c. nie mają zastosowania do odpowiedzialności Skarbu Państwa za naruszenie dóbr osobistych w postaci czci, dobrego imienia, godności, gdyż odpowiedzialność za naruszenie tych dóbr osobistych uregulowana jest w sposób odrębny właśnie w art. 23, 24 i 448 k.c. Jedynie szczególnie rodzaj dóbr osobistych w postaci zdrowia i wolności może podlegać także ochronie przewidzianej w art. 444 i 445 k.c. Jeżeli szkodę lub krzywdę wynikającą z rozstroju zdrowia wywołało niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej, wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, odpowiedzialność Skarbu Państwa opiera się na zasadach art. 417 § 1 lub art. 417¹ § 2 k.c. a zadośćuczynienie przysługuje na podstawie art. 445 § 1 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2010 r., sygn. akt V CSK 352/09, Palestra 2010/5-6/236, LEX nr 584223). Stąd też w rozpoznawanej konieczne jest odróżnienie tych różnych podstaw odpowiedzialności. Analiza jednak zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że nie zostały spełnione przesłanki stosowania żadnej z powyższych regulacji.

Wbrew stanowisku skarżącego przy tak ukształtowanych podstawach odpowiedzialności pozwanego Sąd Okręgowy w żadnym przypadku nie ustalił, że warunkiem tej odpowiedzialności jest wina funkcjonariusza, a zawężając tę kwestię do okoliczności niniejszej sprawy, wina sędziego penitencjarnego rozpoznającego wnioski o warunkowe przedterminowe zwolnienie, wniosek o udzielenie przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności, czy też sprawującego nadzór nad wykonaniem tej kary. Analiza uzasadnienia zaskarżonego wyroku prowadzi do wniosku przeciwnego. Sąd bowiem w sposób jednoznaczny wskazał, że niezależnie od podstawy odpowiedzialności pozwanego, nie jest ona zależna od winy. Stanowisko to należy podzielić. W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że przesłanka winy jest co do zasady niezbędna, jednakże nie dotyczy to odpowiedzialności Skarbu Państwa. W uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r. (sygn. akt III CZP 25/2011, LEX nr 960463) Sąd ten stwierdził, iż artykuł 448 k.c. nie określa, kto ponosi odpowiedzialność za naruszenie dóbr osobistych i nie różnicuje jej w zależności od podmiotu odpowiedzialnego. Do roszczeń opartych na tej podstawie musi jednak znaleźć zastosowanie nadrzędna zasada konstytucyjnej odpowiedzialności władzy publicznej. Oznacza to, że jeżeli źródłem odpowiedzialności jest szkoda pozostająca w normalnym związku przyczynowym z wykonywaniem władzy publicznej, to jest ona oparta na przesłance bezprawności. Utrzymanie jako przesłanki tej odpowiedzialności także czynnika subiektywnego (winy) naruszałoby konstytucyjnie ukształtowaną zasadę odpowiedzialności państwa za działania w sferze imperium. Odnosi się to również drugiej z podstaw odpowiedzialności pozwanego.

Odnosząc się do kwestii naruszenia dóbr osobistych w postaci wolności oraz zdrowia wskazać należy, że powód upatrywał ich w wydawaniu przez Wydział Penitencjarny Sądu Okręgowego w Szczecinie orzeczeń w przedmiocie odmowy warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbywania reszty kary pozbawienia wolności, odmowy zawieszenia wykonania tej kary oraz wadliwości nadzoru nad prawidłowością jej wykonania. Co najistotniejsze wadliwość tych rozstrzygnięć oraz brak nadzoru wiązał z bezpodstawnym przedłużeniu kary pozbawienia wolności poprzez niezaliczenie na poczet odbywania kary okresu pobytu w zakładzie psychiatrycznym.

W związku z tym, że powód wiązał naruszenie dóbr osobistych z wydaniem przedstawionych wcześniej orzeczeń rozważenia wymagała kwestia istnienia przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa określonych w art. 417¹ § 2 k.c., zgodnie z którym jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej. Odnosi się to również do wypadku, gdy prawomocne orzeczenie lub ostateczna decyzja zostały wydane na podstawie aktu normatywnego niezgodnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą. Z kolei zgodnie z § 3 tego przepisu, jeżeli szkoda została wyrządzona przez niewydanie orzeczenia lub decyzji, gdy obowiązek ich wydania przewiduje przepis prawa, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności z prawem niewydania orzeczenia lub decyzji, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej. Już z samej treści tych przepisów wynika, że co do zasady sąd rozpoznający roszczenie odszkodowawcze nie może samodzielnie ustalić niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądowego. Jeżeli ustawa wiąże oznaczone skutki prawne z obowiązywaniem prawomocnego orzeczenia, a jednocześnie reguluje zasady i tryb jego wzruszania z powodu niezgodności z prawem, to prawna skuteczność takich orzeczeń nie może być podważana bezpośrednio w każdym procesie odszkodowawczym, z pominięciem zasad i trybu postępowania zastrzeżonego do kontroli prawomocnych orzeczeń.

Nie ulega wątpliwości, że podstawy odpowiedzialności pozwanego nie może stanowić przepis art. 552 k.p.k., przewidujący szczególny przypadek odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę poniesioną w związku z toczącym się postępowaniem karnym, który przewiduje prawo do odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne skazanie i wykonanie części lub całości kary oraz za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie jak również zastosowanie środka zabezpieczającego, jeżeli w wyniku wznowienia postępowania lub kasacji oskarżony został uniewinniony, skazany na łagodniejszą karę lub gdy po uchyleniu skazującego orzeczenia postępowanie umorzono. Regulacja ta nie obejmuje odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną orzeczeniem w przedmiocie warunkowego przedterminowego zwolnienia lub udzielenia przerwy w wykonaniu kary i jako regulacja szczególna nie może być stosowana do szkód wyrządzonych takim działaniem.

W doktrynie i orzecznictwie wskazuje się, że jeżeli przepisy nie przewidują procedury prejudycjalnej dla jakiegoś rodzaju (kategorii) prawomocnych orzeczeń, to w razie szkody wyrządzonej przez wydanie takiego orzeczenia, do odpowiedzialności Skarbu Państwa ma zastosowanie art. 417 k.c., a nie art. 417¹ § 2 k.c., gdyż nie można przyjąć, że tylko ze względu na brak postępowania prejudycjalnego, poszkodowany pozbawiony jest możliwości uzyskania odszkodowania za wydanie niezgodnego z prawem prawomocnego orzeczenia o charakterze np. incydentalnym (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2011 r., sygn. akt I CSK 684/10, niepubl., z dnia 17 lutego 2011 r. sygn. akt IV CSK 290/10 i z dnia 5 października 2012 r., sygn. akt IV CSK 165/12, niepubl., z dnia 13 czerwca 2013 r., sygn. akt V CSK 348/12, LEX nr 1375501). Taka sytuacja zaistniała w niniejszej sprawie, co oznacza, że zastosowanie znajdzie przepis art. 417 § 1 k.c.

Rozważając według jakich kryteriów sąd w sprawie o odszkodowanie dokonuje oceny, czy orzeczenie jest niezgodne z prawem, trzeba stwierdzić, że chodzi o ocenę orzeczenia wydanego przez niezawisły sąd w ramach przyznanej mu władzy sądowniczej, a w takiej sytuacji pojęcie "niezgodności z prawem" orzeczenia ma suwerenne i autonomiczne znaczenie zdeterminowane przez istotę władzy sądowniczej i niezawisłości sędziowskiej, a w szczególności przez przyznanie sądom szerokiego zakresu swobody orzeczniczej przy wykładni i stosowaniu prawa. Jak zatem jednolicie przyjmuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, orzeczeniem niezgodnym z prawem jest tylko takie orzeczenie sądu, które jest sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami orzeczniczymi lub wydane w wyniku rażąco błędnej wykładni czy oczywiście niewłaściwego stosowania prawa (porównaj między innymi orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2006 r., sygn. akt I CNP 33/06, OSNC 2007/2/35, z dnia 4 stycznia 2007 r., sygn. akt V CNP 132/06, OSNC 2007/11/174 i z dnia 9 lutego 2010 r., sygn. akt I BU 9/09, niepubl.). Niezgodność z prawem jako przesłanka stosowania art. 417 § 1 k.c. musi być rozumiana ściśle - jako niezgodność tylko z konstytucyjnymi źródłami prawa przewidzianymi w art. 87-94 Konstytucji, a więc z ustawą, umową międzynarodową, rozporządzeniem itp. - z wyłączeniem zasad współżycia społecznego (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 grudnia 2001 r., sygn. akt SK 18/00 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2011 r., sygn. akt IV CSK 290/10, niepubl.).

W związku z powyższym, przy uwzględnieniu powyższych uwag, ocenie winna zostać poddana kwestia istnienia przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa określonych w art. 417 § 1 k.c., zgodnie z którym za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Tak jak to już zauważył Sąd pierwszej instancji pojęcie bezprawności na gruncie art. 417 k.c. wielokrotnie było przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, który wyjaśnił, że nieprawidłowość w działaniu władzy publicznej może przybrać postać naruszeń konstytucyjnych praw i wolności, konstytucyjnych zasad funkcjonowania władzy publicznej, uchybień wymaganiom określonym w ustawach zwykłych, aktach wykonawczych (uchybień w sferze prawa materialnego i procesowego), jak i uchybień normom pozaprawnym, w różny sposób powiązanych z normami prawnymi (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2011 r., sygn. akt IV CSK 290/10 LEX nr 1111015). Odpowiedzialność deliktowa Skarbu Państwa, powstaje wówczas, gdy spełnione są łącznie jej trzy ustawowe przesłanki: bezprawność działania lub zaniechania sprawcy przy wykonywaniu władzy publicznej, szkoda oraz normalny związek przyczynowy między bezprawnym zachowaniem sprawcy a szkodą. Podkreślenia przy tym wymaga, że pojęcie „wykonywanie władzy publicznej” obejmuje tylko takie działania, które ze swej istoty, czyli ze względu na charakter i rodzaj funkcji przynależnej władzy publicznej, wynikają z kompetencji określonych w Konstytucji RP oraz w innych przepisach prawa, a ich wykonywanie z reguły łączy się z możliwością władczego kształtowania sytuacji jednostki. Orzecznictwo przyjmuje przy tym, że należy wyraźnie odróżnić odpowiedzialność osobistą sędziego w stosunku do osoby poszkodowanej i odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy sądowniczej, jako elementu władzy publicznej. O ile ta pierwsza oparta jest na zasadzie winy (art. 415 k.c.), to przesłanką odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę jest bezprawność, którą należy rozumieć jako niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie także sędziego przy wykonywaniu władzy sądowniczej (wyrok SN z dnia 5 sierpnia 2005 r., II CK 27/2005, niepubl.). Uzupełnienie

podstaw odpowiedzialności dotyczy wskazanej na wstępie oceny zgodności z prawem wydanych przez Sąd Okręgowy w Szczecinie orzeczeń.

Tak rozumiane przesłanki odpowiedzialności pozwanego nie zostały w niniejszym postępowaniu wykazane. Nie ulega wątpliwości, że prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 3 października 1997 r. (sygnatura akt VIII K 253/96) powód skazany został na karę 15 lat pozbawienia wolności z zaliczeniem okresów tymczasowego aresztowania. Kara ta została wprowadzona do wykonania. Prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w Trzciance z dnia 15 stycznia 2002 r. zastosowano wobec powoda środek zabezpieczający w postaci umieszczenia go w zakładzie psychiatrycznym. Zarządzeniem Sędziego Penitencjarnego w Sądzie Okręgowym w Poznaniu z dnia 16 kwietnia 2002 r. polecono w pierwszej kolejności wykonanie środka zabezpieczającego, a dopiero po nim dalszej części kary pozbawienia wolności. Sąd Rejonowy W Trzciance postanowieniem z dnia 9 lutego 2010 r. zwolnił powoda z obowiązku wykonywania środka zabezpieczającego. Koniec kary pozbawienia wolności przypada na dzień 1 października 2018 r. Postanowieniem z dnia 10 maja 2010 r. Sądu Okręgowego w Warszawie nie uwzględniono wniosku powoda o zaliczenie na poczet kary okresu stosowania środka zabezpieczającego. Postanowienie to utrzymane zostało w mocy postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 1 lipca 2010 r. Pozwany Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniami z dnia 5 maja 2011 r., 26 kwietnia 2012 r. oraz 10 maja 2013 r. nie uwzględnił wniosków powoda o warunkowe przedterminowe zwolnienie z odbywania reszty kary, które oparte były na okolicznościach związanych z niezasadnym brakiem zaliczenia na poczet kary okresu stosowania środka zabezpieczającego, a także po części związanych z bezpodstawnością skazania. Te same okoliczności, a ponadto stan zdrowia powoda oraz zamiar złożenia wniosku o rzeczenia się obywatelstwa stanowiły natomiast podstawę wniosku powoda o udzielenie przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności, który oddalony został postanowieniem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 22 maja 2012 r. Te więc cztery postanowienia podlegały ocenie pod kątem bezprawności działania funkcjonariuszy publicznych. Nie sposób z ich wydaniem wiązać jakichkolwiek bezprawnych działań Wydziału Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Szczecinie. Zgodnie z treścią art. 77 § 1 k.k. skazanego na karę pozbawienia wolności sąd może warunkowo zwolnić z odbycia reszty kary tylko wówczas, gdy jego postawa, właściwości i warunki osobiste, okoliczności popełnienia przestępstwa oraz zachowanie po jego popełnieniu i w czasie odbywania kary uzasadniają przekonanie, że skazany po zwolnieniu będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni ponownie przestępstwa. Z kolei § 2. tego artykułu, w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd wymierzając karę pozbawienia wolności może wyznaczyć surowsze ograniczenia do skorzystania przez skazanego z warunkowego zwolnienia niż przewidziane w art. 78. Przepis ten określa okresy odbywania kary, po których możliwe jest stosowanie art. 77 k.k. Bezprawności wydanych orzeczeń nie można wiązać, a do tego zarówno w toku postępowania przed Sądem I instancji, jak i w apelacji zmierzał powód, z oceną prawidłowości zaliczenia okresy stosowania wobec skarżącego środka zabezpieczającego na poczet odbywanej kary. Jest to zabieg niedopuszczalny. W ramach bowiem badania istnienia przesłanek stosowania warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbywania reszty kary Sąd nie bierze pod uwagę ani samej zasadności orzeczenia kary pozbawienia wolności, ani tym bardziej prawidłowości jej odbywania. Stąd też kwestie te pozostawały poza jakąkolwiek kognicją Sądu Penitencjarnego. Nie był on w ogóle uprawniony do dokonywania ocen w tym zakresie, czy tym bardziej podejmowania rozstrzygnięć odnośnie tego, czy środek zabezpieczający stosowany był właściwie i winien być zaliczony na poczet kary. Nie jest więc uprawnione wiązanie z brakiem rozpoznania tej kwestii bezprawności działania Sądu i tym samym jego odpowiedzialności odszkodowawczej. Sąd I instancji prawidłowo wskazał przy tym, że sam ustawodawca wśród przesłanek, które winien badać Sąd Penitencjarny i od których zależy ewentualne warunkowe przedterminowe zwolnienie z odbywania reszty kary nie zawarł tych związanych z badaniem samej zasadności skazania i zakresu orzeczonej kary, czy właśnie kwestii sposobu zaliczania. Skoro tak, to nie mogą być one przedmiotem badania, a tym samym z brakiem ich uwzględnienia nie można wiązać odpowiedzialności Sądu. Co zresztą istotne kwestie te były przedmiotem oceny w ramach złożonych środków zaskarżenia. Ponadto ustawodawca, co słusznie zauważył Sąd Okręgowy, przewidział szczególny tryb dokonywania, czy to korekt, czy w ogóle zaliczania stosowania odpowiednich środków na poczet kary w art. 420 k.p.k. Podkreślenia przy tym wymaga, że powód w ramach faktycznych podstaw powództwa nie wskazywał na niezasadne nieuwzględnienie innych przesłanek stosowania omawianych regulacji. W żadnym przypadku natomiast przepis art. 420 k.p.k. nie znajduje zastosowania w ramach rozpoznawania wniosku o warunkowe przedterminowe zwolnienie z odbywania reszty kary. Bezprawności działania pozwanego nie można

także upatrywać w odmowie warunkowego przedterminowego zwolnienia wobec braku spełnienia ustawowych przesłanek. Jak wyżej wskazano sam powód do nich się nie odnosił. Oczywiście orzeczenie w tym zakresie w każdym przypadku ma charakter fakultatywny. Nie oznacza to jednak w żadnym przypadku jakiegokolwiek dowolności. Sąd Apelacyjny analizując uzasadnienia każdego z trzech zapadłych orzeczeń nie doszukał się sytuacji, w której przesłanki ustawowe regulacji art. 77 k.k. nie zostałyby zastosowane, ewentualnie naruszone. Jednocześnie uwzględniane były okoliczności tej konkretnej sprawy, rozważona została argumentacja powoda. Podkreślana w szczególności była kwestia bezkrytycznego stosunku skazanego do popełnionego czynu przestępczego oraz dotychczasowego trybu życia, pomimo, że jego zachowanie w zakładzie karnym co do zasady uznać należało za prawidłowe, ale też nie wyróżniające, czy odbiegające od przeciętnego.

Podobnej oceny dokonać należy odnośnie wydanego przez pozwaną Sąd postanowienia w przedmiocie odmowy udzielenia przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności. Warunki jej udzielenia określa art. 153 k.k.w. Poza sytuacjami określonymi w art. 150 k.k.w., które w niniejszej sprawie nie wystąpiły, pozostałe mają charakter fakultatywny. Także jednak w tym przypadku nie sposób uznać, by dokonana ocena Sądu Penitencjarnego była dowolna. Niewątpliwie podjęta decyzja nie wykraczała poza ramy zakreślone wskazanymi wyżej regulacjami i uwzględniała wszystkie okoliczności sprawy, a tym samym również nie była dowolna. Niewątpliwie manifestowane kłopoty zdrowotne mogły zostać rozstrzygnięte w ramach leczenia sprawowanego w warunkach więziennych. Jak wynika z opinii lekarskiej o stanie zdrowia osoby pozbawionej wolności z dnia 25 kwietnia 2012 roku, stan zdrowia skazanego, bezpośrednio po złożeniu wniosku o przerwę w odbywaniu kary, nie zagrażał bezpośrednio jego życiu i zarazem nie był na tyle poważny, by niemożliwym było leczenie osadzonego w warunkach izolacji. Nadto okoliczność związana z tym, że skazany chciałby być leczony innymi lekami nie może uzasadniać udzielenia mu przerwy w karze. Natomiast kwestia zmiany obywatelstwa nie wymagała stosowania tak daleko idących środków. Nie można więc także w tym przypadku doszukać się bezprawności działań Sądu Okręgowego w Szczecinie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, wbrew zarzutom zawartym w apelacji, czynności nadzorcze sprawowane przez Sędziego Penitencjarnego nie nosiły znamion bezprawności. Także w tym przypadku skarżący wiązał je z brakiem reakcji na bezprawne pozbawienie wolności przy uwzględnieniu okresy stosowania wobec niego środka zabezpieczającego. Niewątpliwie zgodnie z art. 32 k.k.w., nadzór nad legalnością i prawidłowością wykonywania kary pozbawienia wolności, kary aresztu, tymczasowego aresztowania, zatrzymania oraz środka zabezpieczającego związanego z umieszczeniem w zakładzie zamkniętym, a także kar porządkowych i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności sprawuje sędzia penitencjarny. Z kolei przepis art. 34 § 4 k.k.w. stanowi, że w wypadku stwierdzenia niezgodnego z prawem pozbawienia wolności, sędzia penitencjarny niezwłocznie zawiadamia o tym organ, do którego dyspozycji osoba pozbawiona wolności pozostaje, a w wypadku odbywania przez nią kary lub wykonywania wobec niej środka, o którym mowa w art. 32 - organ, który skierował orzeczenie do wykonania, a w razie potrzeby zarządza zwolnienie takiej osoby. Zgodnie z treścią art. 13 § 1 k.k.w. organ wykonujący orzeczenie oraz każdy, kogo orzeczenie bezpośrednio dotyczy, może zwrócić się do sądu, który je wydał, o rozstrzygnięcie wątpliwości co do wykonania orzeczenia lub zarzutów co do obliczenia kary. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie. Sąd Apelacyjny nie dopatrywał się w zachowaniu Sędziego Penitencjarnego jakichkolwiek uchybień w zakresie stosowania powyższych regulacji. Nie miał on jakichkolwiek podstaw do kwestionowania legalności odbywania kary pozbawienia wolności przez powoda, czy też okresy, w jakim ma to nastąpić. Jak już bowiem wcześniej wskazano kwestia zasadności zaliczenia okresu stosowania środka zabezpieczającego na poczet kary pozbawienia wolności była przedmiotem rozstrzygnięcia organów, w których dyspozycji pozostawał skazany. Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 10 maja 2010 r. nie uwzględnił wniosku powoda o zaliczenie okresu stosowania środka zabezpieczającego na poczet kary wskazując na brak ku temu stosownych podstaw prawnych, albowiem przepis art. 63 § 1 k.k. nie odnosi się do stosowania takich środków w innych sprawach, niż ta w ramach której orzeczono karę pozbawienia wolności. Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 1 lipca 2010 r. powyższe orzeczenie utrzymał w mocy. Podzielić należy przy tym przedstawioną w nich argumentację zarówno co do braku przesłanek stosowania wspomnianego przepisu art. 63 § 1 k.k., jak i art. 417 k.p.k. Tym samym nie istniały jakiegokolwiek podstawy do podejmowania działań przez Sędziego Penitencjarnego, których podstawą miałyby być okoliczności związane z szeroko rozumianą bezprawnością, czy bezpodstawnością dalszego odbywania kary pozbawienia wolności przez powoda.

Powód formułował również zarzuty naruszenia jego dóbr osobistych w związku z „innymi moralnymi i psychicznymi represjami i retorsjami, których doświadczał w związku z bezprawnym pobytem w Zakładzie karnym w G.), jednakże jak sam przyznał są one przedmiotem odrębnego postępowania. Na rozprawie w dniu 21 czerwca 2013 r. jednoznacznie wskazał, że odpowiedzialność pozwanego w tym procesie wiąże z bezprawnymi odmowami udzielenia warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbywania reszty kary oraz udzielenia przerwy w odbywaniu kary. Niezależnie od tego z analizy akt sprawy wynika, że powód składał liczne pisma, w których powoływał się na zaniedbania i nieprawidłowości związane z czynnościami, które w jego mniemaniu naruszały jego dobra osobiste. Jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy, przeprowadzone w tej sprawie postępowania wyjaśniające nie wykazały jednak żadnych nieprawidłowości w związku z prowadzonymi czynnościami nadzorczymi przez Przewodniczącego Wydziału Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Szczecinie. Powód natomiast nie przedstawił dowodów, z których wynikałoby, że w ogóle doszło do naruszenia jego dóbr osobistych. Jednocześnie stosownie do pogarszającego się stanu zdrowia skarżącego, konieczne jest wykazanie, że przyczyną takiego stanu rzeczy były bezprawne zachowania pozwanego. Skarżący przede wszystkim nie wykazał, że był osobą, która w ogóle nie miała problemów z cukrzycą, nadciśnieniem, czyli że dopiero w wyniku pobytu w zakładzie karnym stan zdrowia powoda się pogorszył. Niezależnie od tego, ze świadectwa lekarskiego z dnia 25 kwietnia 2002 roku wynika, że w pomiarach glukozy na czczo uzyskiwano wyniki prawidłowe, co świadczy o tym, że stosowane leczenie przynosi pozytywne efekty. Wbrew twierdzeniom powoda materiał dowodowy nie dawał także podstaw do ustaleń w zakresie ingerencji w zdrowie powoda poprzez stosowanie leków przez administrację Zakładu Karnego w G..

Reasumując stwierdzić należy, że nie zaistniały przesłanki odpowiedzialności pozwanego określone w art. 417 k.c., a tym samym brak było podstaw do stosowania przepisów art. 444 k.c. i art. 445 k.c.

Odnośnie podnoszonego przez powoda naruszenia pozostałych dóbr osobistych wskazać należy, że zgodnie z art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Jednocześnie art. 24 § 1 k.c. stanowi, że ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Na żądającym ochrony ciąży jedynie dowód, że dobro osobiste zostało zagrożone lub naruszone, natomiast egzoneracja działającego może polegać na wykazaniu, że działanie jego nie było bezprawne. Działanie nie jest bezprawne, chociażby zagrażało dobru osobistemu lub nawet je naruszało, przede wszystkim wówczas, gdy jest oparte na obowiązującym przepisie prawa albo stanowi wykonywanie prawa podmiotowego, albo oparte jest na zgodzie danej osoby (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 stycznia 2013 r., sygn. akt V ACa 555/12, LEX nr 1267283). Tak więc na powodzie spoczywał z mocy art. 6 k.c. ciężar udowodnienia, że swym działaniem pozwany istotnie naruszył jego dobra osobiste i jakie. Ponadto strona dochodząca zadośćuczynienia pieniężnego z tytułu naruszenia dobra osobistego zobowiązana jest udowodnić okoliczność doznania krzywdy wskutek takiego naruszenia. Należy przy tym mieć na względzie, że nie każde naruszenie dobra osobistego rodzi prawo do żądania zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Jego przyznanie zależy od wielu różnych okoliczności. Regulacja ustawowa stwarza natomiast domniemanie działania sprawcy naruszenia dobrego imienia w sposób bezprawny. To na pozwanym ciążył więc obowiązek obalenia tego domniemania. Konstrukcję z art. 24 k.c. stosuje się także w odniesieniu do roszczeń opartych na art. 448 k.c.

W rozpoznawanej sprawie Sąd I instancji prawidłowo ustalił, że pozwany sprostał tak określonym powinnościom dowodowym. Nie sposób bowiem przypisać działaniom, ewentualnie zaniechaniem Wydziału Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Szczecinie cech bezprawności. W tym zakresie aktualna pozostaje argumentacja przedstawiona wcześniej, a tym samym nie ma sensu ponownie jej przytaczać. Sąd Apelacyjny w pełni podziela również stanowisko w tym zakresie wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Nie może ulegać wątpliwości, że wobec braku spełnienia

przesłanki bezprawności wyłączona jest odpowiedzialność pozwanego w związku z naruszeniem określonych przez powoda dóbr osobistych.

Mając na uwadze powyższe okoliczności apelację powoda jako bezzasadną, na podstawie art. 385 k.p.c., należało oddalić.

Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym stanowiły przepisy art. 108 k.p.c. i art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Zgodnie z pierwszym z nich, sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. Jednocześnie art. 98 § 1 k.p.c. stanowi, że strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Powód przegrał sprawę wywołaną swoją apelacją, stąd zobowiązany był zwrócić przeciwnikowi poniesione przez niego koszty, na które składały się wyłącznie koszty zastępstwa procesowego w kwocie 5.400 zł ustalone na podstawie § 6 pkt 7 i § 12 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 z późniejszymi zmianami).

SSA E. Skotarczak SSA M. Iwankiewicz SSA T. Żelazowski